

Verder Vooruit met Voorlezen!

Van 2 oktober tot en met 13 oktober 2019 vindt de **Kinderboekenweek** plaats. En wat is er nou leuker dan met kinderen aan de slag gaan met twee topboeken? Stichting Lezen biedt hiervoor graag de nodige inspiratie. De stichting geeft – met steun van Stichting De Versterking – twee boeken met bijbehorende lessuggesties cadeau. Alleen scholen die in januari 2019 meededen aan Verder Vooruit met Voorlezen komen hiervoor in aanmerking.

Met welke boeken ga je aan de slag? In groep 5/6 met **PRUTJE** van Pieter Koolwijk en in groep 7/8 met **DE ONTDEKKINGSREIZIGER** van Katherine Rundell.

Deze lessuggesties zijn gemaakt door Jos Walta en Jozefien de Leest, adviseurs leesbevordering, Kinderboekwinkel DE BOEKENBERG te Eindhoven. DE BOEKENBERG ontwikkelt ieder jaar voor de Kinderboekenweek een lesbrief met lessuggesties voor alle klassen van de basisschool. Meer informatie? Zie www.boekenberg.nl.

OVER HET BOEK

lessen voor groep 7 en 8

De ontdekkingsreiziger

door Katherine Rundell

Fred heeft bij een nicht in Brazilië gelogeed om aan te sterken na een

longontsteking. Hij is nu op de terugreis, en moet een klein, zespersoons vliegtuig nemen. Hij zit voorin bij de piloot, en verder zitten er nog drie kinderen in het vliegtuig. Maar dan lijkt de piloot een hartaanval te krijgen. Het vliegtuig stort neer. De vier kinderen vallen in de jungle en zijn op zichzelf aangewezen en de jungle is groot en eng. Gelukkig wilde Fred altijd al ontdekkingsreiziger worden en weet hij van alles over survivals. En de vader en

moeder van Lila en Max zijn biologen, dus Lila weet veel over de planten en dieren in het gebied. Al snel vinden ze sporen van mensen. Is iemand hun voor geweest? Zouden deze mensen hen kunnen helpen weer thuis te komen?

De ontdekkingsreiziger

Katherine Rundell auteur Hannah Horn illustraties

Luitingh Sijthoff 2019 • ISBN 978 90 2458 094 1 • Aantal pagina's: 302

OVER DE AUTEUR

De Britse Katherine Rundell is in Engelstalige landen al erg bekend als kinderboekenauteur. In 2014 won ze twee prijzen voor haar boek ROOFTOPPERS en werd ze genomineerd voor de prestigieuze CARNEGIE MEDAL. Met de Engelse versie van DE ONTDEKKINGSREIZIGER (THE EXPLORER) won ze in 2017 de COSTA BOOK AWARDS, de LONDON BOOK FAIR CHILDREN'S TRAVEL BOOK OF THE YEAR, en werd ze wederom genomineerd voor de CILIP CARNEGIE MEDAL. In Nederland werd in 2018 haar eerste vertaalde boek FEO EN DE WOLVEN enthousiast ontvangen.

RELATIE MET HET KINDERBOEKENWEEK-THEMA

Dit spannende boek gaat over een onvoorziene reis. Wanneer een voertuig het begeeft, moeten de kinderen op een andere manier thuis zien te komen. Ze bouwen een vlot en vinden een echte ontdekkingsreiziger. Hij wil eigenlijk niets weten van de kinderen, maar helpt hen toch om de vaardigheden te leren die ze nodig hebben als ze hun tocht voortzetten. En dan moeten ze plots gebruik maken van een bijzonder voertuig...

Dit boek transporteert de lezer regelrecht naar de jungle, een onbekende plaats die zowel angstaanjagend als aantrekkelijk lijkt te zijn. Eigenlijk is de jungle ook een belangrijke hoofdpersoon in het boek.

WERKWIJZE

De lessuggesties zorgen voor een verdieping van de beleving van het verhaal en zijn gericht op het vergroten van leesplezier. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende leeswerkvormen om de tekst tot leven te brengen en het taalgevoel te versterken. Voorlezen wordt afgewisseld met vooruit lezen. Twee leerlingen lezen dan alvast vooruit en brengen verslag uit over het verhaalverloop. Zo oefenen zij verhaalbegrip en presentatie vaardigheden. Er is ook een gedeelte in de originele Engelse tekst toegevoegd, zodat de leerlingen kennis maken met de Engelse taal en de impact die een vertaling heeft op het taalgebruik en de sfeer van een tekst.

■ Introductie

■ Laat de voorkant van het boek zien en lees de titel voor. Wat is dat eigenlijk, een ontdekkingsreiziger? Maak een woordweb op het (digi)bord. Alle antwoorden mogen erbij. Deel de antwoorden in op *handelingen/acties* (bijvoorbeeld reizen, onderzoeken) *objecten* (bijvoorbeeld een kompas, een kaart) en *kenmerken* (bijvoorbeeld dapper, slim). De leerlingen schrijven mee in hun schriften. Probeer samen te bedenken wat de kernwoorden zijn die de definitie van een ontdekkingsreiziger vormen. Onderstreep deze woorden. We gebruiken dit woordweb later.

■ Lees vervolgens de eerste twee hoofdstukken voor: 'De vliegreis' en 'De groene duisternis' (p. 7 t/m 18). Wat valt de leerlingen op? Passen deze hoofdstukken al bij de titel? Waarom wel/niet? Waarom zou de titel straks wél bij het verhaal kunnen passen? Wat zouden de leerlingen doen als ze in de situatie van Lila, Con, Max en Fred terecht zouden komen?

■ Opdrachten vooraf:

Geef groepjes leerlingen gerichte luisteropdrachten die op het hele boek van toepassing zijn:

■ De opdracht om een personage bij te houden. Verdeel: Fred, Lila, Max en Con. Zij houden bij iedere voorleessessie bij wat ze te weten zijn gekomen over hun personage. Bij de afsluiting van het boek, wordt hen gevraagd hun bevindingen te presenteren.

■ Een tweetal krijgt opdracht om iedere slaapplek van de hoofdpersonages te beschrijven en de routes ertussen. Welke plekken zijn beschreven en hoe?

■ Een ander groepje richt zich op survivaltips. In het boek zullen de kinderen moeten zien te overleven. Welke dingen kunnen de leerlingen opschrijven die hen kunnen helpen, mochten ze ooit neerstorten in de jungle?

■ Eerste voorleessessie: p. 19 t/m 55

Lees zelf 'DE HUT' en 'DE RIVIER' voor. Kopieer het onderstaand fragment of plaats het op het digibord.

Fred was naar Brazilië gestuurd om bij een verre nicht aan te sterken. Het bleek dat nichts idee van aansterken vooral bridgen in een donkere kamer was. Maar zijn vader had gezegd dat het de enig verstandige mogelijkheid was. "Ik kan niet thuis blijven om voor je te zorgen," had hij gezegd. "De firma heeft me nodig." "Ik kan wel voor mezelf zorgen," zei Fred zwaar ademend.

"Dat is geen optie," zei zijn vader kortaf. Elk jaar maakte hij steeds meer uren, al zolang Fred zich kon herinneren. Fred kon zich het gezicht van zijn moeder niet meer voor de geest halen, behalve wanneer hij sliep. Hij had zijn vader nooit in iets anders gezien dan een pak en in de loop van de jaren leken de pakken onder zijn vaders huid te zijn gekropen. Zijn stem droeg als het ware een stropdas.

"Je behandelt me als een baby," had Fred gezegd. "Onzin," had zijn vader geantwoord. "Kom nou, je bent een verstandige jongen."

In Freds kostschoolrapport kwam altijd dat woord 'verstandig' voor. 'Een onopvallende aanwezigheid in de klas.' Soms, als ze duidelijk niets anders konden bedenken wat hem van zijn klasgenoten onderscheidde, voegden ze er 'en steeds langer' aan toe.

Fred wist dat hij geen van die dingen was. Hoewel, hij was wel lang. Daar was iedereen het over eens: hij groeide zo snel uit zijn kleren dat hij voortdurend koude enkels had.

Maar van binnen was hij niet onopvallend en ook niet verstandig.

Van binnen was Fred een en al hunkering en hoop en opwinding. Er was tot nog toe geen kans geweest om het te bewijzen; zijn vader drong altijd zo strikt aan op gepoetste schoenen en geen tegensprekende wenkbrauwen. Maar Fred had een vlug verstand met scherpe kanten. Hij wilde meer van de wereld dan wat die hem tot nog toe had gegeven. (p. 33-34)

Bespreek met de klas dit fragment. Hoe zouden ze Fred nu beschrijven? Praat over uiterlijk, maar ook over hoe hij zich gedraagt en hoe hij zich voelt. Waarom zijn dit drie verschillende dingen? Hoe ziet zijn vader hem? Hoe ziet Fred zijn vader? Bespreek ook het mooie taalgebruik en beeldspraak. Laat de leerlingen onderstrepen of opschrijven welke zinnen ze mooi vinden. In welke zinnen wordt beeldspraak gebruikt?

Wat zou de auteur bedoelen met 'Zijn stem droeg als het ware een stropdas'? Hoe zou dat klinken? Laat de uitspraken van Fred's vader door een aantal leerlingen uitspreken met een stem als stropdas.

Geef de hoofdstukken 'ETEN (HOEWEL)' en 'VUUR' aan twee tweetallen. Zij lezen het stuk samen. Ze vertellen achteraf aan de klas wat er in deze hoofdstukken gebeurt. Ze kiezen zelf een mooie, spannende of grappige alinea uit die ze voor de klas voorlezen. Welke elementen uit de hoofdstukken maken deel uit van het grotere plot en welke zijn slechts bijzaak?

■ **Tweede voorleessessie: p. 56 t/m 91**

Vertel de leerlingen dat de volgende hoofdstukken 'HET VLOT', 'DE EERSTE REIS', 'SARDIENTJES' en 'ABACAXI' heten, in die volgorde. Projecteer de onderstaande zinnen op het digibord. Laat de leerlingen in de tweede kolom invullen in welke volgorde ze verwachten dat de zinnen zullen voorkomen in het volgende deel van het verhaal. In de derde kolom vullen ze tijdens het luisteren de goede volgorde in. Hadden ze het goed voorspeld? Praat na over wat er in de zinnen staat. Sommige zijn erg poëtisch. Wat zegt deze zin? Waarom? Wat bedoelen ze hier?

■ **Derde voorleessessie: p. 92 t/m 143**

Geef drie tweetallen ieder de taak om één van de hoofdstukken 'DE APEN EN DE BIJEN', 'CON', en 'ROOK' vooruit te lezen. Na ieder hoofdstuk vertellen ze wat ze gelezen hebben en kiezen ze één alinea die ze bijzonder vinden. Lees zelf de hoofdstukken 'OP DE RIVIER' en 'BOVEN OP DE ROTS' voor. Praat na over de gelezen hoofdstukken met de VERTEL EENS... methode van Aidan Chambers, zoals beschreven in OPEN BOEK: HANDBOEK LEESBEVORDERING. Bespreek met de leerlingen: Wie is de man die ze nu tegengekomen zijn? Zou hij verantwoordelijk zijn voor de hut en de kaart en het blik? Welke andere sporen van mensen hebben de kinderen al gevonden? Hoe zou een stad in de jungle eruit zien? Hoe zouden Fred, Lila, Con en Max zich voelen nu ze een volwassen man gevonden hebben? Het gaat bij deze vragen niet om een goed antwoord, maar om gedachten, beelden en interpretaties die leerlingen bij de tekst krijgen.

ZINNEN	VOLGORDE	
	VERWACHT	ECHT
Het lag even vast op het water als een slagschip; mooier dan een miljonairsjacht.		
Een sardienblikje midden in de grootste wildernis van de wereld.		
Hij zweette zo erg dat zijn overhemd op een soort draagbare vijver begon te lijken.		
Het dier bewoog zich als een ongeolied hobbelpaard, dacht Fred.		
Hij leek op een donkergrijze slang, zo lang als een volwassen man, die in en uit het wier kronkelde.		
De lucht smaakte gloednieuw. "Harder!" riep Max.		
Maar vergeleken met de vogels hier, zien de vogels in Engeland eruit alsof ze naar een sollicitatiegesprek moeten.		
Hij bracht zichzelf weer in herinnering dat bomen geen geheimen bewaren.		

■ Vierde voorleessessie: P. 144 T/M 187

■ Lees de hoofdstukken 'DE VERWOESTE STAD', 'DE ONTDEKKINGSREIZIGER' en 'DE VAL' voor. Pak het woordweb van de introductie erbij. Aan welke kenmerken voldoet de man? Schrijf het op. Waarom wil de man niet dat de kinderen iets over de stad vertellen? Kan hij wel een ontdekkingsreiziger zijn, als hij nooit terugkeert om te vertellen wát hij ontdekt heeft? Wat vinden de leerlingen? Waarom vindt Fred wél dat ze moeten vertellen over wat ze gevonden hebben? Wat denken de leerlingen, wie heeft er gelijk? Moeten dergelijke ontdekkingen bewaard worden in oorspronkelijke staat, of moet het opengesteld worden voor bezoek en onderzoek? En zouden ze zoals Fred reageren, of eerder als Con en Lila?

■ Laat zes leerlingen ieder één ontdekkingsreiziger uit de boeken van Fred opzoeken op internet: Percy Fawcett, zijn zoon Jack, Simon Murphy, Raleigh Rimell, Christopher Maclaren en Hiram Bingham. Waar zijn ze heen gegaan en wat hebben ze ontdekt? Laat ook iemand beroemde vrouwelijke ontdekkingsreizigers bestuderen. Waarom zou Fred hen niet noemen? De leerlingen vertellen in het kort aan de klas wat ze gevonden hebben over deze ontdekkingsreizigers. Op wie lijkt de ontdekkingsreiziger uit het boek het meeste?

■ Vijfde voorleessessie: P. 188 T/M 235

Laat de hoofdstukken 'VOGELSPINNEN', 'DUBBEL GEBAKKEN OISEAU SPECTACLE' en 'VISSEN IN HET DONKER' kopiëren. Ieder tweetal krijgt een willekeurig hoofdstuk. Ze lezen het toegewezen hoofdstuk. Als iedereen de hoofdstukken gelezen heeft, vraag je waar de hoofdstukken over gaan. In welke volgorde zouden de hoofdstukken staan? Op basis van het gegeven hoofdstuk maken ze een recept voor de verschillende 'gerechten'. Hoe vang en bereid je een vogelspin? En de vogels? Hoe kun je het beste vissen in de jungle? Ieder recept bestaat uit een lijstje ingrediënten, benodigdheden en stapsgewijze instructies.

■ Zesde voorleessessie: P. 236 T/M 255

Lees de hoofdstukken 'DE EED' en 'DE ONTDEKKERSCHOOL' voor. Neem nu het volgende hoofdstuk en lees het voor t/m '... zijn wenkbrauwen weer glanzen' (p.254). Vertel dat je de rest van het hoofdstuk in het Engels gaat voorlezen (zie onderstaand kader). Bekijk vervolgens samen de tekst. Wat gebeurt er? Wat zijn moeilijke woorden? Leg de betekenis uit. Oefen in tweetallen de Engelse uitspraak. Neem de volgende zinnen en projecteer ze op het digibord.

■ *She turned, calming Con's deep purple blush with her businesslike nod.*

■ *Years later, it would shine for Fred like a gold coin he carried with him.*

■ *I just made it up. But it might, if you believe it will. That counts for something.*

■ *Con reappeared, clutching a stick in each hand, her face pink with the effort of making a fist, straining as if she were trying to lay an egg.*

Wat is de betekenis van deze zinnen? Geef de leerlingen de opdracht om voor zichzelf de zinnen naar het Nederlands te vertalen. Bekijk achteraf hoe de zinnen vertaald zijn in het Nederlandse boek.

Con put Max down. She doubled over. "Wait! Fred! Lila! I think I might be dying."

"What?" Lila skidded to a halt, throwing up an arc of mud.

"The side of my side! It's burning."

"Like fire?"

"Yes!"

"And it's hard to breathe?"

"Yes!"

"That's just a stitch."

"What?"

"How do you not know what a stitch is?" asked Max.

"That's so silly!"

"Shush, Max," said Lila. She turned, calming Con's deep purple blush with her businesslike nod. "It's just what happens when you run. The best thing you can do is take a fat branch in each hand and make a really strong fist around them."

"Right! Thank you!"

*“Does that work?” Fred asked. “I’ve never heard of it.”
“Yes, it definitely works.” Con ran into the rain to find
two sticks. Lila whispered, “I don’t know, actually. I just
made it up. But it might, if you believe it will. That counts
for something.” Con reappeared, clutching a stick in each
hand, her face pink with the effort of making a fist,
straining as if she were trying to lay an egg. She
thumped Fred on the shoulder. “You’re it!” If ever there
is a chance to play tag in the jungle in a tropical storm it
is a chance worth taking. Years later, it would shine for
Fred like a gold coin he carried with him.
It was the last day of light, before their days tore open.*

(Rundell, Katherine. *THE EXPLORER*, Bloomsbury
Publishing, 2017. P. 332 - 333)

■ Zevende voorleessessie: P. 256 T/M 296

Lees deze spannende hoofdstukken voor. Waarom wil de ontdekkingsreiziger zijn naam niet zeggen? Wat vinden de leerlingen daarvan?

■ De leerlingen bereiden een interview met de hoofdpersonages voor. Welke vragen zouden ze hen willen stellen?

Geef twee mogelijkheden:

1. Je bent een journalist van een krant en hebt gehoord van de miraculeuze terugkeer van de kinderen. Je vraagt ze hoe ze in de jungle hebben overleefd.
2. Fred heeft zijn belofte gebroken en heeft toch verteld wat er is gebeurd. Jij bent een tv-presentator en vraagt hem het hemd van het lijf.

■ Laat meerdere leerlingen het interview uitproberen. Eén leerling is Fred, één leerling is de interviewer. Hoe zou Fred antwoorden?

■ Laatste voorleessessie: P. 297 T/M 302

Voor het voorlezen van de epiloog, vraag je de leerlingen die een personage volgden, om hun bevindingen te presenteren. Vervolgens neemt de klas het woordweb voor ‘ONTDEKKINGSREIZIGER’ erbij. Vindt de klas dat de personages ontdekkingsreizigers zijn geworden? Waarom wel/niet?

Welke survivals tips heeft de andere groep verzameld? Zij presenteren dit als mondelinge presentatie. Ze kunnen situaties en voorbeelden uit het boek gebruiken ter illustratie. Lees nu de epiloog en het hoofdstuk ‘EEN AANTEKENING OVER ONTDEKKINGSREIZIGERS’. Praat na over wat de auteur zegt over ontdekkingsreizen. Aan de ene kant is het spannend, interessant en nuttig om een dergelijke reis te ondernemen. Maar aan de andere kant kan er dus veel kapot gaan. Bediscussieer dit met de klas.

AFSLUITING

Je kunt in een weeksluiting of als einde van het project een afsluiting van het boek aan de school presenteren. Gebruik hiervoor het interview van de zevende voorleessessie. Eén leerling is een interviewer, een ander is Fred. Zij spelen hun rollen: “Ik ben ... voor het NOS journaal, en ik sta hier bij Fred. Fred heeft samen met zijn vrienden een heel spannende tocht in de jungle overleefd. Waarom waren jullie in de jungle, Fred?” Zo komt het interview op gang. Laat eventueel de andere personages ook een rol spelen.

NB Op www.leesplan.nl/nl/basisonderwijs/praktische-tips vind je naast deze lessen nog meer lessen bij jeugdboeken